

Tittel: Bygdespel på metaplan

Ingress: Olsokspelet fra Tyllidal står sterkere som politisk konseptkunst enn som teaterforestilling.

Elisabeth Leinslie

The Tynset Project. Bak lengste mil

Basert på *Bak lengste mil* av Ola Jonsmoen

Bearbeidet av Teatra Observatorija (Latvia)

Regi: Galina Polischuk

Black Box Teater

For første gang på en god stund har et teaterprosjekt fra det frie scenekunstmiljøet skapt debatt i media. Prosjektgruppen "The Tynset Project" har vært så kontroversielle at de i stedet for å lage en forestilling selv, satt oppgaven bort til en latvisk frigruppe. Hovedsakelig fordi de mener at de fikk for lite penger fra Kulturrådet til å realisere sine planer. De outsourcet altså prosjektet til Latvia, hvor lønnsnivået er svært mye lavere enn i Norge. Dette har vakt både harme og glede blant aktører i det norske teatermiljøet.

Provokasjonen synliggjør underfinansieringen i det frie scenekunstheltet. Selv om skuespillerforbundet opererer med klare tariffier, arbeider de fleste aktørene i det frie feltet for luselønn fordi bevilgningene er for beskjedne. Mangel på midler til norsk scenekunst er en stor diskusjon og bare én dimensjon i dette komplekse kunstprosjektet. La oss gå over til prosjektets kunstneriske side.

Bygdespel

Men hva er så prosjektets kunstverk? Er det de norske aktørenes iscenesettelse av seg selv som sleske byråkrater med dress, slips og vannkjemmet hår? Eller er det leken med det urnorske bygdespelet? Eller er det det latviske ensembles forestilling? Eller er det outsourcing-stuntet? Svaret er at i dette tilfellet kan vi ikke utelate det ene til fordel for det andre. "The Tynset Project" er konseptkunst og må derfor ses som helhet. Jeg skal allikevel bevege meg bort ifra konseptet og se nærmere på forestillingen.

Bygdespelene er nærmest som helligbrøde å regne i Norge. At denne sjangeren blir utfordret av en annen teaterkultur var vel ikke annet enn på tide.

Olsokspelet "Bak lengste mil" omhandler kristendommens inntreden i Norge på 1100-tallet. Legenden forteller om bygdefolkets tvil og tro i forhold til den nye religionen, og om

hvordan Hellig Olavs blod gav mennesker i Tyllidal synet tilbake. Sentralt er også kjærlighetshistorien mellom den unge kvinnen True og den blinde Kristens. Spelet fungerer som utgangspunkt for Teatra Observatorijas svært omarbeidede versjon.

Futuristisk

Flere hundre år inn i fremtiden møter vi mennesker som har mistet følelser og syn etter en miljøkatastrofe. Bare de som fremdeles har evnen til å gråte har beholdt synet.

I et laboratorium i Norge drives biologisk forskning på blodplasma fra Hellig Olavs hule. Fremtidsmenneskene har nemlig hørt om Hellig Olavs under og studerer Ola Jonsmoens spel i håp om at det kan by på en kur som kan redde synet til menneskene.

I dette futuristiske landskapet finner vi sceniske spor av det tradisjonelle bygdespelet. Munnharpe, klær, gråstein, stokkekamp og svulstig bonderomantikk. Fremtidsmenneskene iscenesetter utvalgte scener i sin forskning på fortidens mennesker og mysterier. Dette grepet fungerer som parallellhistorie og kommentar til fremtidshistorien. Karakterene har både sammenfallende navn og problematikk – hentet fra originalteksten. At et norsk bygdespel kan påvirke biologisk forskning i fremtiden, er en original løsning og den fungerer. Grepet nører opp under fremtidsfrykt og romantisering av fortiden. Noe som sammenfaller med originalspelets tematikk.

Denne radikale moderniseringen av ”Bak lengste mil” ligger ikke så langt unna originalen som mange skal ha det til. Dette viser seg om vi fristiller oss fra det tradisjonelle spelets estetikk, og heller konsentrerer oss om kjernen i tematikken. Det er allikevel mange som allerede har uttalt sin misnøye om latviernes forestilling. Den er riktignok ikke stor scenekunst, men den tilfører det urnorske teatret nye og tiltrengte dimensjoner.